

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ПОДАВАНЕ НА СИГНАЛИ ПО ЗАКОНА ЗА ЗАЩИТА НА ЛИЦАТА, ПОДАВАЩИ СИГНАЛИ ИЛИ ПУБЛИЧНО ОПОВЕСТЯВАЩИ ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАРУШЕНИЯ

Настоящата информация има за цел да разясни мерките на Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК) по прилагането на Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения (ЗЗЛПСПОИН) с цел осигуряване на защита на лицата, които подават сигнали или публично оповестяват информация за нарушения на българското законодателство или на актове на Европейския съюз (ЕС), които застрашават или увреждат обществен интерес и правото на ЕС.

1. Основни понятия, свързани с процедурата по прилагане на ЗЗЛПСПОИН (обн. ДВ., бр.11 от 02.02.2023 г., изм. и доп. ДВ., бр. 65 от 28.07.2023 г.):

- „външно подаване на сигнал“ е устно или писмено съобщаване на информация за нарушения на компетентните органи;
- „вътрешно подаване на сигнал“ е устно или писмено съобщаване на информация за нарушения в рамките на даден правен субект в частния или публичния сектор;
- „достатъчно данни“ са данни, от които може да се направи основателно предположение за извършено нарушение, което попада в приложното поле на този закон;
- „засегнато лице“ е физическо или юридическо лице, което се посочва при подаването на сигнала или при публичното оповестяване на информация като лице, на което се приписва нарушението или с което това лице е свързано;
- „информация за нарушение“ е информация, включително основателни подозрения, за действителни или потенциални нарушения, които са извършени или е много вероятно да бъдат извършени в организацията, в която работи или е работило сигнализиращото лице, или в друга организация, с която то е или е било в контакт по време на работата си, както и за опити за прикриване на нарушения;
- „лица, свързани със сигнализиращото лице“ са трети лица, които могат да бъдат подложени на репресивни ответни действия в работен контекст, като колеги или роднини без ограничение в степените;
- „нарушения“ са действия или бездействия, които са незаконосъобразни и са свързани с българското законодателство или актовете на ЕС в областите, посочени в чл. 3 ЗЗЛПСПОИН или противоречат на предмета или целта на правилата в актовете на ЕС и областите, посочени в чл. 3 на ЗЗЛПСПОИН;

- „обратна информация“ е предоставянето на сигнализиращото лице на информация за действието, което е предвидено или е вече предприето като последващо действие, както и за основанията за въпросното последващо действие;

- „ответни действия“ са всяко пряко или непряко действие или бездействие, което настъпва в работен контекст, предизвикано е от вътрешно или външно подаване на сигнал или от публично оповестяване, и което причинява или може да причини неблагоприятни последици, увреждащи сигнализиращото лице;

- „очевидно маловажно нарушение“ е налице, когато извършеното нарушение разкрива явно незначителна степен на обществена опасност с оглед на липсата или незначителността на вредните последици;

- „работен контекст“ са настоящи или минали работни дейности в публичния или в частния сектор, чрез които, независимо от тяхното естество, лицата получават информация за нарушения и в рамките на които тези лица могат да бъдат подложени на репресивни ответни действия, ако подадат такава информация;

- „сигнал“ или „подаване на сигнал“ означава устно или писмено предаване на информация за нарушения по чл. 3 от закона;

- „сигнализиращо лице“ по смисъла на ЗЗЛПСПОИН е физическо лице, което подава сигнал или публично оповестява информация за нарушение;

- „служител, отговарящ за разглеждането на сигнали“ означава едно или повече физически лица (служител/и) или структурно обособено звено на задължен субект по чл. 12, ал. 1 от закона, определени да разглеждат сигнали, получени по вътрешен канал;

- „тежко нарушение“ е налице, когато извършеното нарушение оказва или би могло да окаже значително и трайно във времето отрицателно въздействие върху обществения интерес.

2. Кой може да подаде сигнал?

Право на подаване на сигнал за нарушение чрез канала за вътрешно подаване на сигнали в НЕЛК има всяко физическо лице, което подава сигнал за нарушение, станало му известно в качеството му на:

- работник, служител или друго лице, което полага наемен труд в НЕЛК, независимо от характера на работата, от начина на заплащането и от източника на финансирането;

- лице, което полага труд без трудово правоотношение и/или упражнява свободна професия и/или занаятчийска дейност (напр.: лице, наето на граждански договор в НЕЛК; договор за извършване на консултантски услуги и др.);

- лице, което работи за физическо или юридическо лице, негови подизпълнители или доставчици на НЕЛК;

- кандидат за работа в НЕЛК, участвал в конкурс или друга форма на подбор за постъпване на работа и получил в това качество информация за нарушение;

- работник или служител на НЕЛК, когато информацията е получена в рамките на трудово правоотношение, което е прекратено към момента на подаване на сигнала или на публичното оповестяване;

- всяко друго сигнализиращо лице, което подава сигнал за нарушение, станало му известно в работен контекст.

3. Кои са областите на сигнали за нарушения по ЗЗЛПСПОИН?

Сигналите за нарушения, подавани по реда на ЗЗЛПСПОИН в НЕЛК, следва да се отнасят до нарушения на българското законодателство или на актове на ЕС, посочени в Приложение към чл. 3, ал. 1 и 3 от закона - Част I и Част II:

1. в областта на:
 - а) обществените поръчки;
 - б) финансовите услуги, продукти и пазари и предотвратяването на изпирането на пари и финансирането на тероризма;
 - в) безопасността и съответствието на продуктите;
 - г) безопасността на транспорта;
 - д) опазването на околната среда;
 - е) радиационната защита и ядрената безопасност;
 - ж) безопасността на храните и фуражите, здравето на животните и хуманното отношение към тях;
 - з) общественото здраве;
 - и) защитата на потребителите;
 - к) защитата на неприкосновеността на личния живот и личните данни;
 - л) сигурността на мрежите и информационните системи;
2. нарушения, които засягат финансовите интереси на ЕС по смисъла на чл. 325 от Договора за функционирането на Европейския съюз;
3. нарушения на правилата на вътрешния пазар по смисъла на чл. 26, параграф 2 от Договора за функционирането на ЕС, включително правилата на ЕС и българското законодателство относно конкуренцията и държавните помощи;
4. нарушения, свързани с трансгранични данъчни схеми, чиято цел е да се получи данъчно предимство, което противоречи на предмета или на целта на приложимото право в областта на корпоративното данъчно облагане;
5. извършено престъпление от общ характер, за което лице по чл. 5 е узнало във връзка с извършване на своята работа или при изпълнение на служебните си задължения;
6. нарушения на българското законодателство в областта на:
 - а) правилата за заплащане на дължими публични държавни и общински вземания;
 - б) трудовото законодателство;
 - в) законодателството, свързано с изпълнението на държавна служба.

и

Да не се отнасят до нарушения:

1. на правилата за възлагане на обществени поръчки в областта на отбраната и националната сигурност, когато те попадат в обхвата на чл. 346 от Договора за функционирането на Европейския съюз;
2. на защитата на класифицирана информация по смисъла на чл. 1, ал. 3 от Закона за защита на класифицираната информация;
3. които са станали известни на лица, упражняващи правна професия и за които съществува задължение по закон за опазване на професионална тайна;
4. на поверителността на здравната информация по смисъла на чл. 27 от Закона за здравето;
5. на тайната на съдебното съвещание;
6. на правилата на наказателното производство.

4. На кои лица се предоставя защита по ЗЗЛПСПОИН?

Защита по ЗЗЛПСПОИН се предоставя на всяко физическо лице, което подава сигнал или публично оповестява информация за нарушение, както и на всяко сигнализиращо лице, което подава сигнал за нарушение, станало му известно в работен контекст.

Защита по този закон се предоставя и на лицата, които подпомагат сигнализиращото лице в процеса на подаване на сигнала, лицата, които са свързани със сигнализиращото лице и могат да бъдат подложени на репресивни ответни действия поради сигнализирането, както и юридически лица, в които сигнализиращото лице притежава дялово участие, за които работи или с които е свързано по друг начин в работен контекст.

Защитата по ЗЗЛПСПОИН се предоставя от момента на подаването на сигнала или публичното оповестяване на информация за нарушение.

5. Какъв е редът и начинът за подаване на сигнали по ЗЗЛПСПОИН в НЕЛК?

Сигнали, попадащи в приложното поле на ЗЗЛПСПОИН, следва да се подават в НЕЛК по един от следните канали за подаване на сигнали:

5.1. Писмено подаване на сигнал чрез използване на образец на Формуляр за регистриране на сигнал за подаване на информация за нарушения съгласно ЗЗЛПСПОИН. При подаване на писмен сигнал лицето може:

- **да го изпрати по пощата/чрез куриер** като попълни собственоръчно Част I – V (вкл.) от Формуляр за подаване на сигнал по ЗЗЛПСПОИН. В този случай, лицето следва подпише собственоръчно формуляра и да го изпрати по пощата на адреса на НЕЛК: гр. София 1431, бул. „Акад. Иван Евстратиев Гешов“ № 15, като на плика се изписва До „Длъжностното лице по защита на данните в НЕЛК“ – Сигнал по ЗЗЛПСПОИН;

- **да го изпрати на електронна поща: dpo@nelk.bg** като прикачи попълнения образец на Формуляр (Част I – V вкл.) и го подпише с квалифициран електронен подпис (КЕП).

Образецът на Формуляр за регистриране на сигнал за подаване на информация за нарушения съгласно ЗЗЛПСПОИН може да бъде изтеглен от интернет страницата на Комисията за защита на личните данни (КЗЛД) на следния линк:

https://www.cdpd.bg/?p=sub_rubric&aid=282

5.2. Устно подаване на сигнал чрез лична среща с длъжностното лице по защита на данните (ДЛЗД) в НЕЛК, отговарящо за разглеждането на сигнали по ЗЗЛПСПОИН.

ДЛЗД ще документира подадения сигнал чрез попълване на Формуляр за регистриране на сигнал за подаване на информация за нарушения съгласно ЗЗЛПСПОИН, което е задължително.

5.3. Сигнализиращото лице може да подаде сигнал без да попълва Формуляр за регистриране на сигнал за подаване на информация за нарушения съгласно ЗЗЛПСПОИН. Сигналът се подава писмено по всякакъв друг избран от него начин (напр. чрез Системата за сигурно електронно връчване, поддържана от Министерство на електронното управление). В този случай служителят на НЕЛК, отговарящ за разглеждането на сигнали по ЗЗЛПСПОИН, ще установи контакт със сигнализиращото лице с цел попълване на Формуляр за регистриране на сигнал за подаване на информация за нарушения съгласно ЗЗЛПСПОИН.

5.4. Сигнализиращото лице може да избере и друга възможност за оповестяване на информация за нарушенията:

- чрез публично оповестяване на информацията;
- чрез Централния орган за външно подаване на сигнали – Комисия за защита на личните данни (КЗЛД), на адрес: гр. София, бул. “Проф. Цветан Лазаров“ № 2. Информация относно реда и начина на подаване на сигнали до КЗЛД във връзка със ЗЗЛПСПОИН е достъпна на интернет страница на комисията: <https://www.cpdp.bg>

6. Каква защита предвижда законът за сигнализиращите лица?

Законът забранява всяка форма на ответни действия спрямо сигнализиращите лица и другите лица, ползващи защита, имащи характера на репресия и поставящи ги в неблагоприятно положение, както и заплахи или опити за такива действия.

Формите на ответни действия включват, но не се ограничават до уволнение, понижаване в длъжност или забавяне на повишение в длъжност, изменение на мястото или характера на работата, намаляване на възнаграждението, отрицателна оценка на работата, включително в препоръка за работа, налагане на дисциплинарно наказание, дискриминация, предсрочно прекратяване на договор, вреди, включително за репутацията на лицето, или финансови загуби, включително загуба на бизнес и загуба на доход, прекратяване на лиценз или разрешение.

В случай на нарушение на тази забрана сигнализиращото лице има право на обезщетение за претърпените имуществени и неимуществени вреди. Вреди, причинени на сигнализиращото лице във връзка с подадения от него сигнал или публично оповестената информация, се считат за причинени умишлено до доказване на противното.

7. Режим на поверителност

Достъп до личните данни, съдържащи се в сигналите за нарушения, има единствено служителят на НЕЛК, отговарящ за разглеждането на сигнали по ЗЗЛПСПОИН при спазване на принципа „необходимост да се знае“ в изпълнение на функционалните задължения и/или конкретно възложена задача.

Сигналите се обработват при спазване на задължението за поверителност, произтичащо от чл. 31 и чл. 32 от ЗЗЛПСПОИН. Не се събират лични данни, които не са от значение за разглеждане на конкретния сигнал, а ако бъдат случайно събрани, се заличават (чл. 32, ал. 2 от ЗЗЛПСПОИН).

ВАЖНО!

- Разглеждат се сигнали, подадени от физически лица, лично или чрез пълномощник с изрично писмено пълномощно (не е необходима нотариална заверка). При подаване на сигнал чрез пълномощник към сигнала се прилага пълномощното в оригинал.

- По регистрирани анонимни сигнали или сигнали, отнасящи се до нарушения, извършени преди повече от две години, не се образува производство.

- Не се разглеждат регистрирани сигнали, които не попадат в обхвата на ЗЗЛПСПОИН и съдържанието на които не дава основания да се приемат за правдоподобни.

- В законоустановения срок след регистриране на сигнал, на сигнализиращото лице се предоставя информация за регистриране на сигнала и неговият Уникален идентификационен номер (УИН), както и дата на регистриране на сигнала.

- Всяка следваща информация или комуникация във връзка със сигнала се прилага към този УИН.

- Кореспонденцията между отговорните лица за разглеждане на сигнала и подателя на сигнала се осъществява по предварително договорен между страните начин, а ако такъв не може да се договори - по начина на постъпване на сигнала или по посочения в сигнала адрес, при спазване на изискванията на ЗЗЛПСПОИН за защита на самоличността на подателя.

- Регистрирани сигнали, съдържащи очевидно неверни или заблуждаващи твърдения за факти, се връщат с указание към сигнализиращото лице за коригиране на твърденията и за отговорността, която носи за набедяване по чл. 286 от Наказателния кодекс. Съгласно чл. 45 от ЗЗЛПСПОИН се предвиждат глоби за недобросъвестни податели на сигнали, съдържащи невярна информация.

За повече информация относно правата и задълженията на задължените субекти по смисъла на чл. 12, ал. 1 от ЗЗЛПСПОИН и тези на сигнализиращите лица, моля, вижте Закона за защита на лицата, подаващи сигнали или публично оповестяващи информация за нарушения.